

Nu kapar Trafikverket elen till deras hem – ”jag tappar allt jag har”

Uppdaterad 10:55 Publicerad 05:00

3 min 14 sek Birgitta Lustig Blomqvist vill njuta pensionärliv i mormors gamla hus. Men nu kapar Trafikverket elledningen som gett ström från järnvägen i mer än 80 år.

Bröderna Tore och Ture Molins banvaktarstuga har alltid tagit ström från järnvägen intill – men nu ska Trafikverket kapa ledningen. Detsamma gäller Birgitta Lustig Blomqvist, vars hus i 80 år fått elen från Malmbanan.

– Det är det värsta jag har varit med om, jag tappar allt jag har. Det skulle kosta åtta miljoner att ordna el från det vanliga nätet, säger hon.

Hans Strandberg

Text

Erik Simander

Foto

Brevet 25 ägare av gamla SJ-hus fick förra sommaren var mycket rakt på sak: ”Trafikverket kommer att ta kabeln till din fastighet ur bruk efter den 30 september 2023. Detta sker utan

ytterligare meddelande från oss. Kabeln kommer att klippas vid tomtgränsen”.

– Det var kort och koncist, nästan som om jag borde skämmas.

”Jag förstår att det kommer gå åt helvete, men man orkar liksom inte ta till sig verkligheten”, säger Birgitta Lustig Blomqvist. Foto: Erik Simander

73-åriga Birgitta Lustig Blomqvist bor med sin make Göran i Näsberg, två timmar med bil nordväst om Boden. Hon är född här i trakten, hon övertog huset efter sin mormor, som kom hit 1944. Redan då hade huset el, indragen från Malmbanan alldeles intill.

Men nu ska Trafikverket dra ur sladden för henne och två grannar i Näsberg:

– Det går inte en dag utan att jag tänker på det, allt kom som en chock. Jag tappar ju allt jag har, det var ju här jag skulle bo när jag blev gammal. Det känns hemskt, då kan jag ju inte ens ladda min telefon och måsta hacka hål när brunnen fryser på vintern.

Potatis ska i jorden vad som än händer. Foto: Erik Simander

Hon har arbetat inom vården i Boden och jobbat extra för att ha råd att kunna rusta upp huset. Hon har tidigare fått en prisuppgift på närmare 8 miljoner för att dra in kraft från det vanliga elnätet, närmaste anslutningspunkt ligger elva kilometer bort.

– Och det är ju bara att glömma.

Har du någon plan B?

– Nej, jag får väl vara här tills jag fryser fast, jag har i alla fall mycket ved. Jag förstår att det kommer gå åt helvete, men man orkar liksom inte ta till sig verkligheten.

Birgitta Lustig Blomqvist har Malmbanan som granne - och elleverantör. Foto: Erik Simander

År 1954 föddes tvillingarna Tore och Ture Molin i den tjänstebostad som pappa banvaktaren hade 150 meter från järnvägsspåret i Annelund, nordväst om Ånge. Där bor de pensionerade gymnasielärarna kvar fortfarande, men oroas över hösten:

– Det är så tragiskt, man blir bara deprimerad. Beslutet är en handling som terroriserar 25 bostadsägare. Det har ju fungerat hur bra som helst så länge. Vad hände med det där om att ”hela Sverige ska leva”, undrar Ture Molin.

Ture Molin (till höger) har en, motvillig, plan B om strömmen stryps - han har skaffat en lägenhet i Östersund. Foto: Mats Andersson

Deras stuga ligger närmare en mil från närmaste granne, i ett område som gjort för fiske och jakt med en finsk stövare. Men

ensligheten gör också att det skulle ”kosta multum” att själv dra in el.

Ture Molin har upprättat en plan B – en lägenhet i Östersund – men han fortsätter att agera som om ingenting skulle ändras och han kan bo kvar här. I höstas började bröderna måla om huset, nu är de i färd med den sista gaveln.

– Ja, vad ska vi göra om de kapar elen? Huset blir ju värdelöst, men jag skulle ändå aldrig sälja eller riva det. Det finns för mycket minnen.

Hoppet lever hos bröderna Tore (till vänster) och Ture Molin. Sista delen av ommålningen pågår på barndomshuset – trots att elen kan kapas i höst. Foto: Mats Andersson

SJ:s gamla banvaktarstuga i ångermanländska Västergensjö har varit i privat ägo sedan 1965. För elva år sedan köpte David och Maria Söderlund den för att ha som fritidshus – det är bara några meter till järnvägselen.

De har fått samma brev från Trafikverket:

– Hur jag reagerade? Jag blev förvånad, besviken och arg.

Maria och David Söderlund har haft den gamla banvaktarstugan i Västergensjö sedan 2012 Foto: Erik Simander

Förvånad för att frågan om elen var uppe redan vid köpet 2012:

– Då fick vi beskedet att det skulle bli för dyrt för Trafikverket att ansluta oss till det vanliga nätet, men att vi inte skulle oroa oss för att inte ha ström.

Besviken för att att han inte fått några riktiga svar, trots att han kontaktat Trafikverket och regeringen.

– Jag förstår inte riktigt vitsen med Trafikverkets agerande. Det har ju fungerat med elen under så lång tid, och inget i reglerna har ändrats. Tidigare har man hjälpt folk att koppla bort elen under ordnade former - fram tills nu.

Maria och David Söderlunds hus i Västergensjö – deras elkabel är kort. Foto: Erik Simander

David Söderlund betonar att han inte är alls så drabbad som de fastboende i gruppen om 25 fastigheter, men att fritidshuset blir mindre värt för familjen om kabeln kapas.

– Ingen värme, ingen frys och ingen kyl. När vi kollade 2012 var priset för att koppla upp oss drygt 1 miljon kronor. Det lär inte ha sjunkit.

Trafikverkets beslut handlar bland annat om 25 privatägda fastigheter med nära till järnvägen men långt till det vanliga elnätet. I det stora energisammanhanget en obetydlighet, för den enskilde livsavgörande. Systemet har fungerat sedan 1960-talet när SJ:s stugor privatiserades, men enligt lagboken får husägarna sin el på nåder.

– Trafikverket överför el för sina egna behov men har inte den koncession som krävs för att göra det till utomstående, som Vattenfall, Eon eller Ellevio. Men vi kan medge dispens, förklarar Conny Bäckman, jurist på Energimarknadsinspektionen (Ei).

Möjligheten till tidsbegränsad dispens infördes i den nya ellagen från 1998, men grundtanken var att fastighetsägarna skulle anslutas till ett nät med koncession. Trafikverket har

haft dispens sedan dess, och har en ny som löper till 2029, men [vill alltså nu avbryta leveranserna i höst.](#)

I brevet från i somras skriver myndigheten "Du har därmed ett år på dig att ansluta till det allmänna elnätet eller ordna en annan lösning".

Bröderna Molins stuga i Annelund, precis intill rälsen. Foto: Mats Andersson

I december i fjol lämnade Energimarknadsinspektionen (Ei) förslag på ändringar i ett antal bestämmelser på elområdet till regeringen. En av dem skulle göra att Trafikverket fick ett undantag från ellagen. Orsaken, skriver Ei, är att kunderna inte "inom överskådlig tid" kan få en anslutning till det vanliga nätet "till en rimlig kostnad".

– Med detta skulle systemet inte längre strida mot lagen, Trafikverket behöver inte ansöka om dispens, och vår arbetsbörda skulle lätta, säger Conny Bäckman.

Även med den nya regeln kan Trafikverket säga upp elleveranserna. Men riksdagsledamoten Anna-Belle Strömberg (S) hoppas att den ändå ska leda till att regeringen agerar.

– Under lång tid har Trafikverket hjälpt till med att avveckla elleveranserna, men nu vill man bara klippa ledningarna utan att bidra med en lösning. Här handlar det om människor som inte vet var de ska bo i höst, det behövs en långsiktig lösning, säger hon till DN.

Elektrifiering pågår, bilden från Göteborgstrakten år 1938 Foto: Kamerareportage/TT

Hon har därför i år två gånger ställt skriftliga frågor i ärendet i riksdagen. I den senaste undrar hon om näringsministern tänker införa den nya regeln före den 30 september. Ebba Busch svarade så här:

”Som jag tidigare påtalat bereds frågan i nuläget inom Regeringskansliet och jag har inte för avsikt att förekomma resultaten från det arbetet”.

Intill järnvägsspåret i ångermanländska Västergensjö har David Söderlund inte gett upp:

– Jag hoppas att det finns tillräckligt många förnuftiga som inser att detta borde gå att lösa. Beslut om ett undantag skulle vara en kraftig signal till Trafikverket, även om det inte är en garanti för att man ändå inte stänger av strömmen.

Fakta. Banvaktstugorna blev privata

Det har funnits banvakter sedan järnvägens barndom, deras uppgift var att hålla spår i bra skick. I takt med att elektrifieringen tog fart i början av förra seklet fick banvaktstugor, stationer och andra byggnader el från spåret.

Under 1960-talet sålde SJ banvaktstugorna till privatpersoner, som fortsatt fick sin ström från järnvägen.

Ellagen från 1998 ger Trafikverket möjlighet till dispens från kravet på koncession för att överföra el till externa kunder. Myndigheten har under åren jobbat med att avveckla systemet men har i dag kvar 262 ”elleveranser”. Avsikten är att avveckla samtliga dessa, den nuvarande dispensen gäller till 2029.

De 25 privatpersoner som får el från spåren betalar under 2023 en fast avgift på 500–1 000 kronor per år plus totalt knappt 103 öre per kilowattimme i rörlig energiavgift. Tillkommer moms och skatt.

[Trafikverket: Vi kommer inte att ändra oss](#)

Text och foto

Hans Strandberg

hans.strandberg@dn.se

Följ

Erik Simander

erik.simander@dn.se

Följ